

Vinkelsestraat 90, Vinkel, gemeente Maasdonk

Een Bureauonderzoek

K. van Kappel
I.S.J. Beckers

CONCEPT

Colofon

ADC Rapport 2661

Vinkelsestraat 90, Vinkel, gemeente Maasdonk
Een Bureauonderzoek

Auteurs: K. van Kappel en I.S.J. Beckers

In opdracht van: ZLTO Advies

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 4 maart 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
A. Müller

ISBN 978-94-6064-652-2

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Doelstelling en vraagstelling	7
3 Methodiek bureauonderzoek	7
4 Resultaten bureauonderzoek	8
4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	8
4.2 Beschrijving huidig gebruik	8
4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen	9
4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	10
4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	12
5 Conclusies	12
6 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Maasdonk
Plaats:	Vinkel
Toponiem:	Vinkelsestraat 90
Kaartblad:	45 Oost
Oppervlakte plangebied	1000 m ²
Coördinaten:	161.950/413.140; 161.950/413.230; 162.050/413.230; 162.060/413.130
Bevoegde overheid:	Gemeente Maasdonk
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. Verbruggen
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	45092
ADC-projectcode:	4130120
Periode van uitvoering:	Februari 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-b4z-2gi

---

Samenvatting

In opdracht van ZLTO Advies heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Vinkelsestraat 90 in Vinkel (gemeente Maasdonk). In het plangebied zal een woning gebouwd worden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op basis van het bureauonderzoek wordt een nederzetting uit de IJzertijd en de Romeinse tijd verwacht. Het vondstniveau wordt verwacht onderin het ca. 30 cm dikke plaggendeek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont tot 1 m -mv; op deze diepte is namelijk een cultuurlaag aangetroffen. In deze cultuurlaag kunnen ook oudere resten uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Bronstijd bewaard zijn gebleven.

De sporen zullen voornamelijk uit paalkuilen bestaan, maar in het plangebied kunnen ook waterputten, waterkuilen en afvalkuilen aangetroffen worden. Ter plaatse van de gasleiding, de rundveestal en de noordelijke helft van de centrale schuur is de nederzetting al verstoord, maar in het grootste gedeelte van het plangebied zal de nederzetting waarschijnlijk nog bewaard gebleven zijn.

ADC ArcheoProjecten adviseert, als de woning in zone 1 in afb. 6 gebouwd wordt om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Hierbij zal de in het plangebied aanwezige nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd verder worden onderzocht. Naar verwachting is van 30 tot 100 cm -mv een cultuurlaag aanwezig met archeologische sporen en vondsten. Als daar aanleiding voor is, verdient het de aanbeveling om het proefsleuvenonderzoek uit te breiden tot een opgraving.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Omdat in zone 2 uit afb. 6 kelders zijn gegraven, is het archeologische niveau verstoord geraakt. Het is niet uit te sluiten dat in zone 2 nog archeologische resten voorkomen. Als de woning in deze zone gebouwd wordt, is ons advies om de bouwwerkzaamheden te laten begeleiden door de Heemkundekring Heesch. De uitvoerder van het grondwerk is daarnaast verplicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van ZLTO Advies heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Vinkelsestraat 90 in Vinkel (gemeente Maasdonk). In het plangebied zal een woning gebouwd worden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in februari 2011 door: K. van Kappel (prospector), I.S.J. Beckers (archeoloog) en A. Müller (senior prospector).

2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

3 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 4.1 tot en met 4.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

4 Resultaten bureauonderzoek

4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt ten noorden van de Vinkelsestraat en ten westen van 't Staal te Vinkel (gemeente Maasdonk). Het betreft hier het erf van de Vinkelsestraat 90. De westgrens van het plangebied is een sloot. Het gebied ten noorden van het plangebied bestaat uit bouwland. De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf is voldoende aardwetenschappelijke en archeologische informatie beschikbaar om een gespecificeerde verwachting op te stellen. In dit bureauonderzoek zullen we ook gegevens uit de directe omgeving van het plangebied behandelen. Het onderzoeksgebied is daarom een cirkel met een straal van ca. 1 km rondom het plangebied.

In het plangebied zullen de twee westelijke stallen gesloopt worden. Daarna zal in het plangebied een woning gebouwd worden. Het bouwblok van de woning heeft een oppervlakte van ca. 1000 m². De woning zelf wordt maximaal 20 m lang en 20 m breed. De woning krijgt een vorstvrije fundering tot ca. 80 cm –mv. Door de sloop van de stallen en de bouw van de woning kunnen archeologische waarden verstoord worden.

4.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als boerderijerf (afb. 2). Direct ten noorden van de Vinkelsestraat bevindt zich een grasveld en een dierenweide van ca. 20 m breed ten opzichte van de straat. De woning van de Vinkelsestraat 90 ligt aan de oostzijde van de dierenweide. Ten noorden van de dierenweide is parallel aan de Vinkelsestraat een rundveestal gebouwd. De noordelijke vleugel van deze stal is voorzien van twee mestkelders van ca. 1,6 m diep.

Het gedeelte van het plangebied ten noorden van de stal heeft een betonverharding. Hier bevindt zich een schuur, haaks op de Vinkelsestraat. Deze schuur heeft een kelder van ca. 2,2 m diep. In het noordoosten van het plangebied bevindt zich een andere schuur (ca. 200 m² groot). Langs de sloot die de westgrens van het plangebied vormt is een gasleiding in de bodem aanwezig.¹

¹ Informatie: KLIC-melding

4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut uit 1811-32 ²	Bouwland
Topografische kaart uit 1840-50 ³	Bouwland
Bonnekaart uit 1869 ⁴	Bouwland
Bonnekaart uit 1899-1922 ⁵	Op de hoek van 't Staal en de Vinkelsestraat is een woning en een stal gebouwd.
Topografische kaart uit 1956 ⁶	Situatie identiek aan 1899-1922
Topografische kaart uit 1967 ⁷	Achter de woning is een schuur gebouwd
Topografische kaart uit 1978-1991 ⁸	De huidige bebouwing aan de Vinkelsestraat 90 is gerealiseerd
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁹	AMK-terrein 4703, terrein met daarin sporen van een nederzetting uit de IJzertijd
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Brabant	Identiek aan KICH
www.BHIC.nl	Oorsprong van Munnekensvinkel

De informatie uit de tabel wordt in de volgende alinea's toegelicht.

De plaatsnaam Vinkel wordt voor het eerst vermeld in een oorkonde uit 1288.¹⁰ Het huidige plangebied bevindt zich tussen Vinkel en een gehucht genaamd Munnekensvinkel. De plaatsnaam Munnekensvinkel heeft duidelijk verband met de aanwezigheid van kloosterlingen in de Middeleeuwen.

In 1195 is in de omgeving van Vinkel een klooster gesticht dat de naam Hulsdonk droeg. De precieze locatie van dit klooster is onbekend. De kloosterlingen maakten deel uit van de orde van de Wilhelmiëten.¹¹ Het belangrijkste klooster van de orde der Wilhelmiëten was de Baseldonk te 's-Hertogenbosch.¹² Het klooster in Vinkel heeft tenminste tot in de 15^e eeuw bestaan. Uit die periode is namelijk nog een akte van bezittingen van het klooster Baseldonk teruggevonden.

Op de oudste gedetailleerde kaart van het plangebied, de kadastrale minuutkaart uit het begin van de 19^e eeuw, zijn de Vinkelsestraat en 't Staal afgebeeld.¹³ Het plangebied was in die periode in gebruik als bouwland. In de periode van 1869 tot 1899 is op de hoek van 't Staal en de Vinkelsestraat een woning en een stal gebouwd (afb. 3). In de periode tussen 1956 en 1967 is ten noorden van de woning een schuur gebouwd. In 1983 is de oudere stal gesloopt en zijn de rundveestal, het zuidelijke deel van de schuur haaks op de Vinkelsestraat en de schuur in het noordoosten van het plangebied gerealiseerd. In 1995 is het noordelijke deel van de schuur haaks op de Vinkelsestraat gebouwd.

² Kadaster 1811-1832.

³ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁴ Bureau Militaire verkenningen 1869-1922.

⁵ Ibid.

⁶ Topografische Dienst Nederland 1956-1991.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ <http://www.kich.nl>

¹⁰ Berkel & Samplonius 2007.

¹¹ www.BHIC.nl

¹² Beckers & De Boer 2010.

¹³ Kadaster 1811-1832.

4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ¹⁴	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden (Bx5)
Geomorfologie ¹⁵	Dekzandrug (3K14)
Bodemkunde ¹⁶	Laarpodzolgrond, leemarm en zwak lemig fijn zand, grondwatertrap VI (cHn21 VI)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, afb. 4) ¹⁷	Dekzandrug

De informatie uit de tabel wordt in de volgende alinea's toegelicht.

Het plangebied ligt in het zuidelijk zandgebied, in de randzone van de Roerdalslenk (afb. 1). Op de geomorfologische kaart is het plangebied gekarteerd als dekzandrug (3K14, afb. 4).

In het Weichselien (114.000 – 9.700 v. Chr.) was het landschap toendra-achtig met een parkachtige vegetatie en veel onbegroeide stukken land. Door de aanhoudende kou in deze ijstijd kon de ondergrond bevrozen en stierf een groot deel van de vegetatie. Nederland zag er toen uit als een kaal maanlandschap waar de wind vrij spel op had. De krachtige wind kon het zand dat aan de oppervlakte lag over grote afstanden verplaatsen, waarbij de grofste bestanddelen niet of nauwelijks werden verplaatst en de kleinere delen soms wel tientallen kilometers verderop terecht kwamen. Hierdoor werd in grote delen van Nederland dekzand afgezet. Dit wordt gerekend tot het Laagpakket van Wierden (onderdeel van de Formatie van Boxtel).¹⁸

Het dekzand is in het onderzoeksgebied in de vorm van langgerekte, voornamelijk ZW-NO georiënteerde ruggen afgezet. De dekzandafzettingen hebben in de Roerdalslenk een dikte van 15 tot (soms) 45 m.¹⁹

Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen werd het klimaat een stuk milder. Als gevolg hiervan nam de vegetatie toe, waardoor de verplaatsing van zand door de wind steeds minder werd en het zachtglooiende dekzandreliëf gefixeerd raakte.

Op grond van de Bodemkaart van Nederland zijn in het plangebied laarpodzolgronden in leemarm of zwak lemig fijn zand en met grondwatertrap VI te verwachten (cHn21-VI). Laarpodzolgronden worden gekenmerkt door een plaggendek van 30 tot 50 cm dik. Hieronder ligt de B-horizont (inspoelingshorizont). De oorspronkelijke A-horizont (het voormalige loopoppervlak) en E-horizont (uitspoelingshorizont) zijn vaak vermengd geraakt met het onderste deel van het plaggendek, waardoor alleen de B-en/of BC-horizont nog aangetroffen wordt, afhankelijk van de diepte van de bodembewerking.²⁰

Deze gronden ontstonden in dit gebied toen vanaf de 14/15^e eeuw op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. De akkers werden bemest met postalmest die in stallen verzameld werd. Door het abiotische deel (veelal fijn zand) van de mest werden de akkers geleidelijk opgehoogd. Tijdens de aanleg van de gasleiding in 1972 is een plaggendek van 30 cm dikte aangetroffen.²¹

¹⁴ De Mulder, *et al.* 2003.

¹⁵ Alterra 2003.

¹⁶ Stichting voor Bodemkartering 1976a.

¹⁷ <http://www.ahn.nl/viewer>

¹⁸ De Mulder, *et al.* 2003.

¹⁹ Berendsen 2005.

²⁰ Stichting voor Bodemkartering 1976b.

²¹ *Ibid.*

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	Lage trefkans op archeologische waarden
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Maasdonk ²²	Hoge archeologische verwachting, in het plangebied ligt een nederzetting uit de IJzertijd-Romeinse tijd.
Archeologische Monumenten Kaart (AMK)	AMK-terrein 4703, hoge archeologische waarde, nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd.
waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	14315, 36056, 36057, 37828 en 46053: Nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd in en ten noorden van het plangebied 14277, 14283, 14306, 411585: Vindplaats uit de IJzertijd en Romeinse tijd ten westen van het plangebied.
onderzoeksmeldingen ARCHISII	35008, booronderzoek Koksteeg 61

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 5. De waarden worden toegelicht in de volgende alinea's.

Op de archeologische verwachtingskaart van Maasdonk is het plangebied ingedeeld in een zone met een hoge archeologisch verwachting.²³ In het zuidelijke dekzandgebied hebben dekzandruggen een hoge archeologische verwachting, vanwege de relatief hoge ligging. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarde (IKAW) is de verwachtingswaarde gerelateerd aan het bodemtype en hebben alleen gebieden met hoge enkeerdgronden een hoge archeologische verwachting.

Waarnemingen 36056, 36057 en 14315

Langs de westgrens van het plangebied en de akker ten noorden hiervan is in 1972 een gasleiding aangelegd. Hier is door Dhr. Beex en andere amateurarcheologen van de heemkundekring Heesch het vlak en de profielwand van de sleuf gedocumenteerd. In het vlak van de sleuf waren ca. 30 paalkuilen zichtbaar en ook enkele afvalkuilen. Bij dit onderzoek is een cultuurlaag met vondsten (voornamelijk aardewerk) uit de IJzertijd aangetroffen.

De sloop van de oudere stal aan de westkant van de Vinkelsestraat 90 is begeleid door dhr. Verwers. Tijdens deze begeleiding zijn 398 scherven uit de IJzertijd gevonden en ook enkele scherven van blauwgrijs aardewerk en een ijzeren werktuig uit de Late Middeleeuwen B (1250 – 1500 n. Chr.). Uit deze vondsten blijkt dat de nederzetting uit de IJzertijd zich ook ten zuiden van het AMK-terrein bevindt.

AMK-terrein 4703 en waarnemingen 37828 en 46053

Nadat bij de aanleg van de gasleiding nederzettingsresten uit de IJzertijd zijn aangetroffen, is besloten om het perceel ten noorden van het plangebied een AMK-status met hoge archeologische waarde te geven. De hoge archeologische waarde is bevestigd toen bij de bouw van een schuur in 1995 een opgraving plaatsvond door dhr. Smits en enkele studenten van het IPL. Hierbij is een huisplattegrond uit de IJzertijd gevonden en enkele waterputten uit de IJzertijd en Romeinse tijd. De bodemopbouw bestond uit een 30 cm dik plaggendek met daaronder een cultuurlaag waarin vondsten (voornamelijk aardewerk) uit de IJzertijd en Romeinse tijd tot ca. 1 m –mv zijn aangetroffen. In een waterput is ook een zogenaamde 'Napoleonshoed' aangetroffen, een maalsteen van tefriet uit de IJzertijd. In een andere waterput is een beschoeiingsplank bewaard gebleven, die gestut werd door twee eikenhouten staanders. In de cultuurlaag is ook een vuursteenkernel aangetroffen, die niet nader te dateren is dan het Laat-Paleolithicum tot de Bronstijd.

²² Bosman 2010.

²³ Ibid.

Waarnemingen 14277, 14283, 14306, 411585

Op ongeveer 1 km ten westen van het plangebied zijn tijdens de aanleg van een sportpark fragmenten aardewerk uit de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen aangetroffen. Het betreft hier onder andere fragmenten van een Romeinse amfoor uit 70-150 n. Chr. en een dolium. In 2009 zijn op deze sportvelden meer aardewerkfragmenten uit de IJzertijd gevonden. Waarschijnlijk is op deze locatie een nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd en mogelijk uit de Middeleeuwen gelegen. Omdat de aangetroffen resten uit de IJzertijd en de Romeinse tijd in de sportvelden een grotere oppervlakte bestrijken als de nederzetting bij het plangebied, zal de nederzetting op de sportvelden vermoedelijk iets groter zijn geweest.

Onderzoeksmelding 35008

Op de Koksteeg 61 is op ongeveer 1000 m ten westen van het plangebied in 2009 een booronderzoek uitgevoerd. Deze locatie leek tot 1 m -mv afgegraven op het Actuele Hoogtebestand Nederland; Bij het booronderzoek is desondanks nog een 50 cm dik plaggendek aangetroffen. Hier is een proefsleuvenonderzoek aanbevolen. Dit proefsleuvenonderzoek is echter nog niet uitgevoerd.

4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

In het hele plangebied worden een nederzettingen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd verwacht. Het vondstniveau wordt verwacht onderin het ca. 30 cm dikke plaggendek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont tot 1 m -mv; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool.²⁴ In en direct onder deze cultuurlaag (in grondsporen) kunnen ook oudere resten uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Bronstijd bewaard zijn gebleven.

De eventueel aanwezige grondsporen zullen voornamelijk uit paalkuilen bestaan, maar in het plangebied kunnen ook waterputten, waterkuilen en afvalkuilen aangetroffen worden. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen in waterputten relatief goed geconserveerd zijn. Daarbuiten zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden organische resten slecht bewaard zijn gebleven.

Ter plaatse van de gasleiding, de rundveestal en de noordelijke helft van de centrale schuur is de nederzetting al verstoord, maar in het grootste gedeelte van het plangebied zullen de nederzettingen waarschijnlijk nog bewaard gebleven zijn.

5 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

In het plangebied is een nederzetting uit de IJzertijd en de Romeinse tijd aanwezig. Deze nederzetting bestaat waarschijnlijk uit enkele huisplattegronden, waterputten en afvalkuilen. De cultuurlaag van deze nederzetting is op een diepte van 30 tot 100 cm -mv aangetroffen. Ook kunnen in het plangebied nog archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Bronstijd in deze cultuurlaag aanwezig zijn.

²⁴ Groenewoudt 1994.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep en hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

De archeologische waarden zullen door de bouw van de woning verstoord worden, tenzij de woning op de locatie van de huidige rundveestal of in het noordelijke gedeelte van de centrale schuur gebouwd wordt. Daar zijn namelijk door de bouw van kelders de archeologische waarden verstoord.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Op afb. 6 is het plangebied in twee zones opgedeeld. Als de woning in zone 1 gebouwd wordt, is ons advies om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Het proefsleuvenonderzoek kan eventueel uitgebreid worden tot een opgraving als daar voldoende aanleiding toe is.

Als de woning in zone 2 gebouwd wordt, kan de heemkundekring Heesch ingeschakeld worden om de werkzaamheden te begeleiden. Hoewel deze zone geheel vergaven is kunnen namelijk nog resten uit de IJzertijd en Romeinse tijd aanwezig zijn.

6 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert, als de woning in zone 1 in afb. 6 gebouwd wordt om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Hierbij zal de in het plangebied aanwezige nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd verder worden onderzocht. Naar verwachting is van 30 tot 100 cm –mv een cultuurlaag aanwezig met archeologische sporen en vondsten. Als daar aanleiding voor is, verdient het de aanbeveling om het proefsleuvenonderzoek uit te breiden tot een opgraving.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Omdat in zone 2 uit afb. 6 kelders zijn gegraven, is het archeologische niveau verstoord geraakt. Het is niet uit te sluiten dat in zone 2 nog archeologische resten voorkomen. Als de woning in deze zone gebouwd wordt, is ons advies om de bouwwerkzaamheden te laten begeleiden door de Heemkundekring Heesch. De uitvoerder van het grondwerk is daarnaast verplicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Literatuur

- Alterra**, 2003: *Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland*.
- Beckers, I.S.J. & A.G. De Boer**, 2010: *Baseldonk aan de Grevelingen te 's-Hertogenbosch. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. Amersfoort (ADC Rapport 2397).
- Berendsen, H.J.A.**, 2005: *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*. 3e druk. Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Berkel, G. van & K. Samplonius**, 2007: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Utrecht.
- Bosman, A.V.A.J.**, 2010: *Archeologische verwachtingskaart gemeente Maasdonk*. Woerden (Past2Present-rapport 511).
- Bureau Militaire verkenningen**, 1869-1922: *Bonnekaart, Nistelrode, Blad 589, schaal 1:25.000*.
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kadaster**, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Heesch, Sectie D, Blad 02*.
- De Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong** (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland deel 7).
- Stichting voor Bodemkartering**, 1976a: *Bodemkaart van Nederland: schaal 1:50.000: Blad 45 Oost 's-Hertogenbosch*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1976b: *Bodemkaart van Nederland schaal 1: 50.000: toelichting bij de kaartbladen 45 Oost 's-Hertogenbosch en 46 West- 46 Oost Vierlingsbeek*. Stiboka, Wageningen.
- Topografische Dienst Nederland**, 1956-1991: *Topografische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000*.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

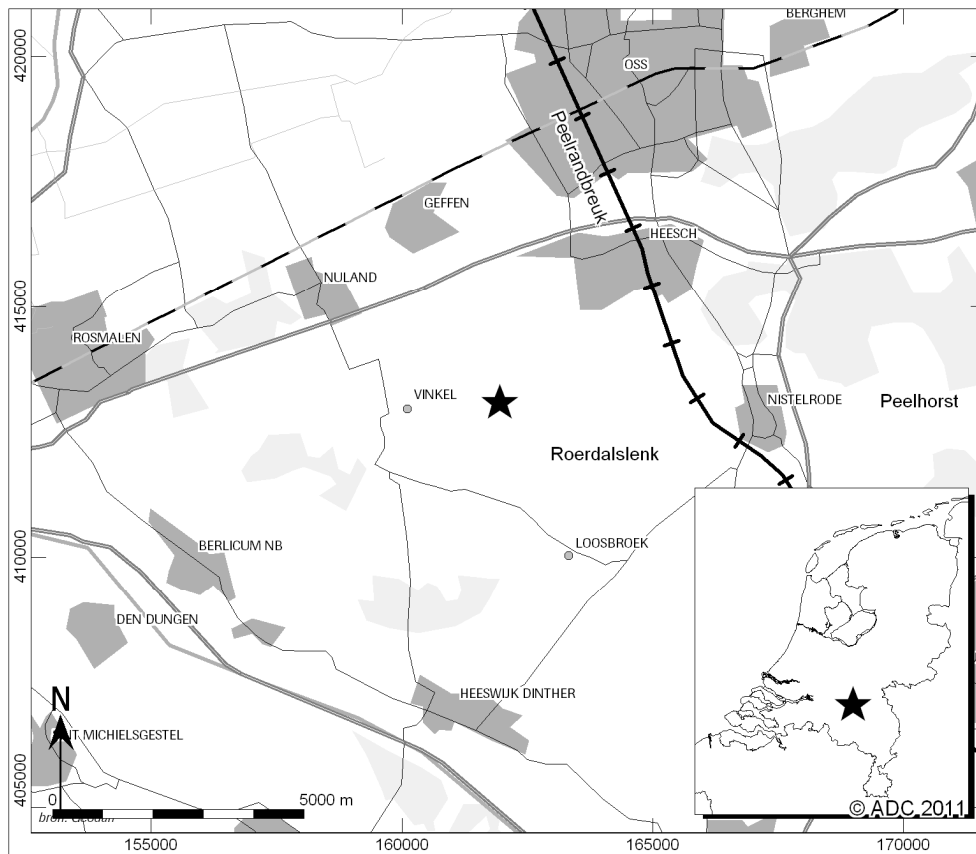
Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.BHIC.nl>
<http://www.ahn.nl>
<http://www.kich.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 4 Het plangebied, afgebeeld op het Actuele Hoogtebestand Nederland en de digitale Geomorfologische Kaart van Nederland
Afb. 5 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 6 Advieskaart

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

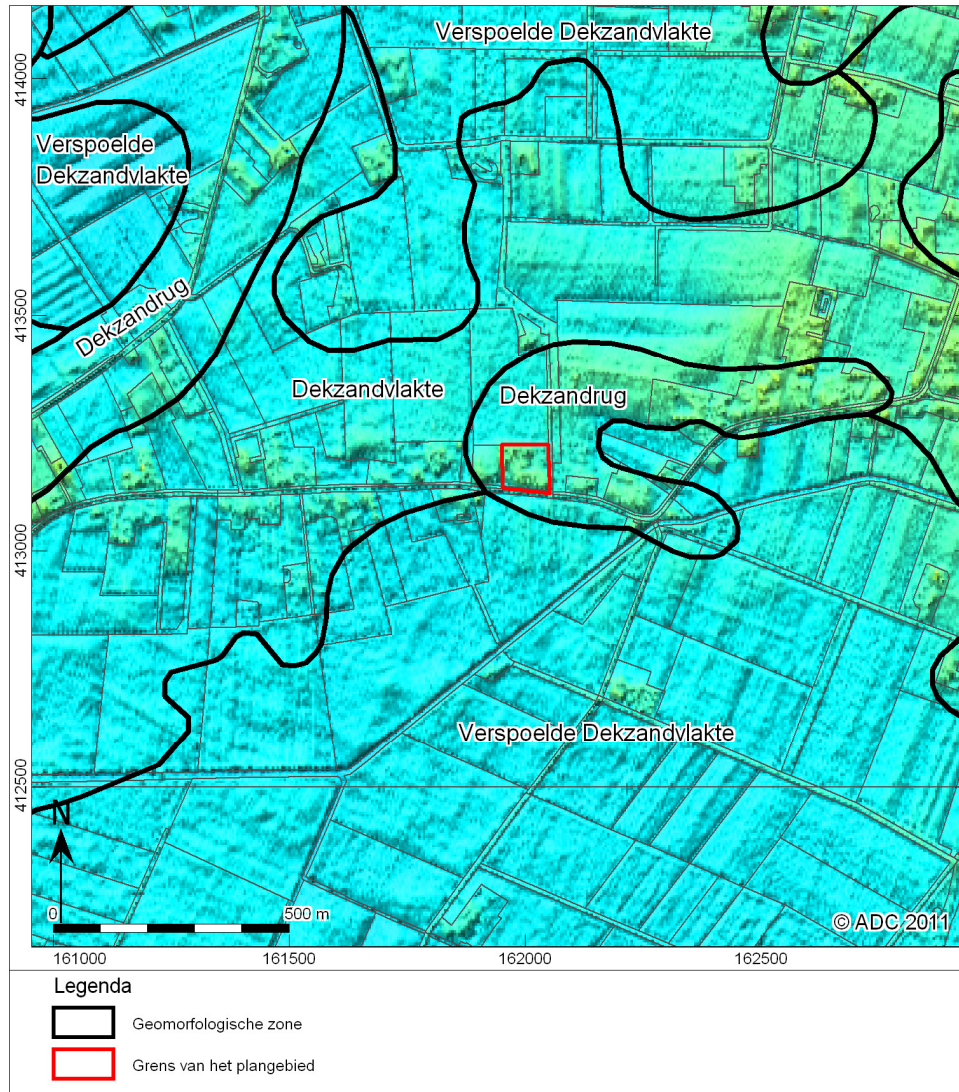

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

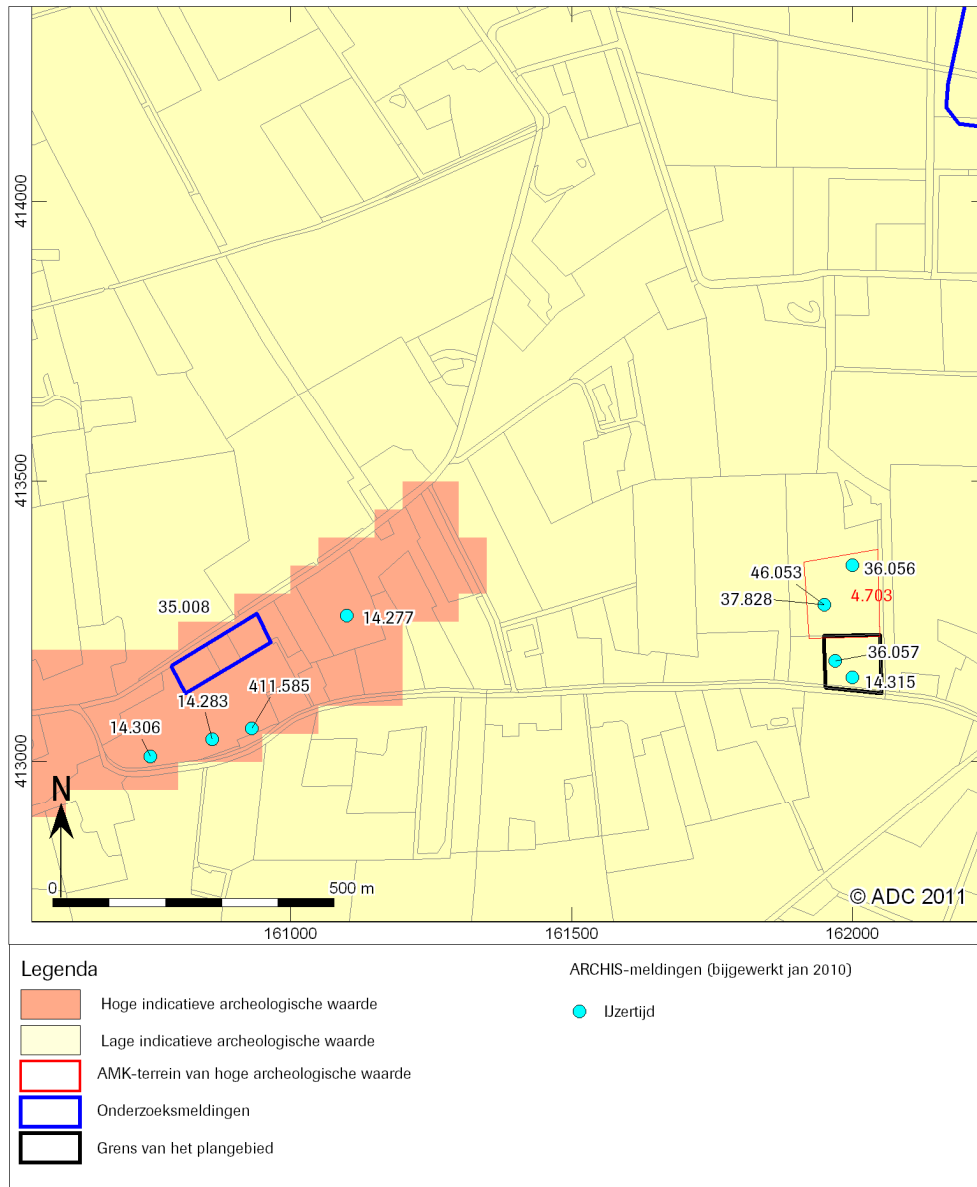

Afb. 3 Locatie van het plangebied op een uitsnede van de Bonnekaart van 1899

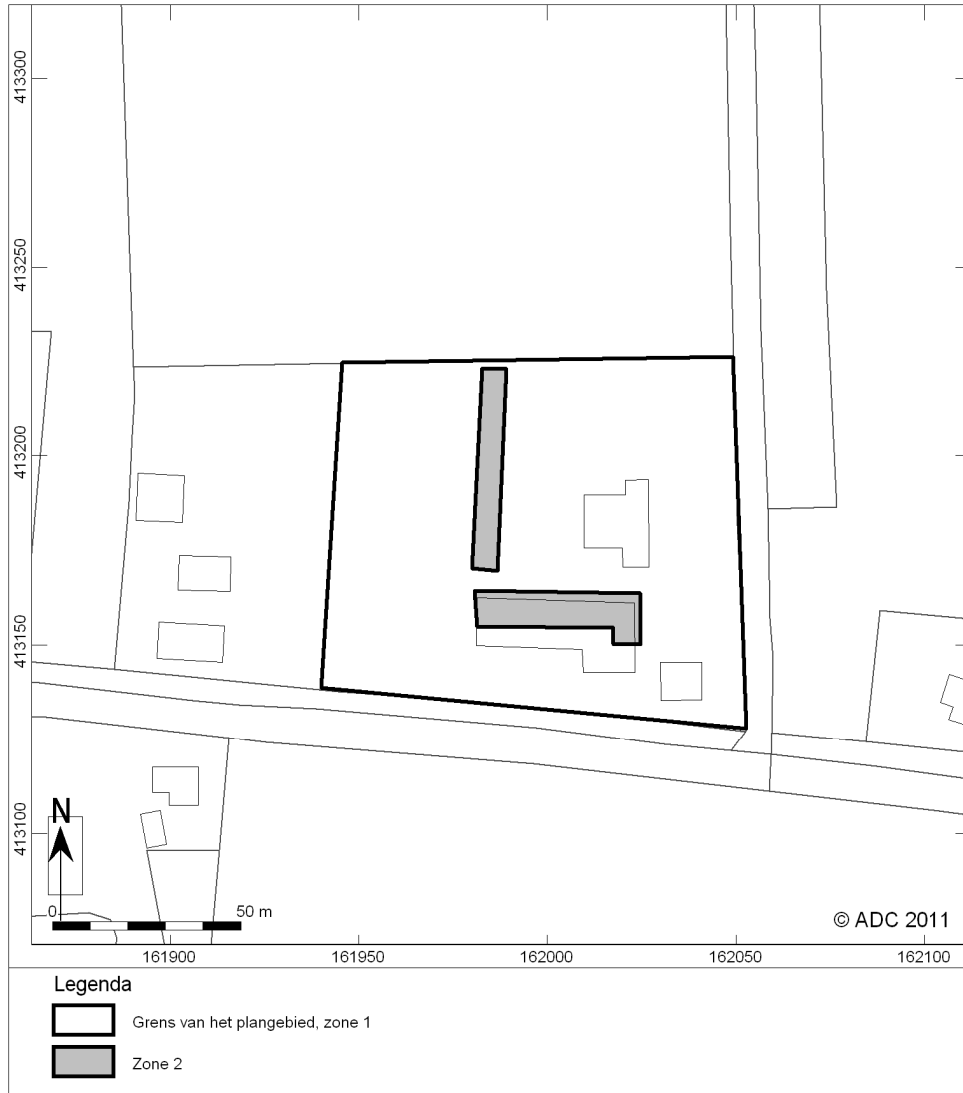

Afb. 4 Het plangebied, afgebeeld op het Actuele Hoogtebestand Nederland en de digitale Geomorfologische Kaart van Nederland
Geel is relatief hooggelegen en lichtblauw is relatief laaggelegen

Afb. 5 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 6 Advieskaart